

LOKALNE FORMY ARCHITEKTONICZNE

Szczawnica

Gmina: **Szczawnica**

Mezoregion: Pieniny/Beskid Sądecki

Typ krajobrazu: Miejskie

Podtyp krajobrazu: Miejscowości z zachowanym układem historycznym

Typ i podtyp krajobrazu: 09a

Rodzaj zabudowy: Pensjonatowa

Kategoria zabudowy: Mieszkalno-usługowa, uzdrowska

Zabudowa objęta ochroną konserwatorską:

- sakralna
- mieszkalna/mieszkalno-usługowa
- inna

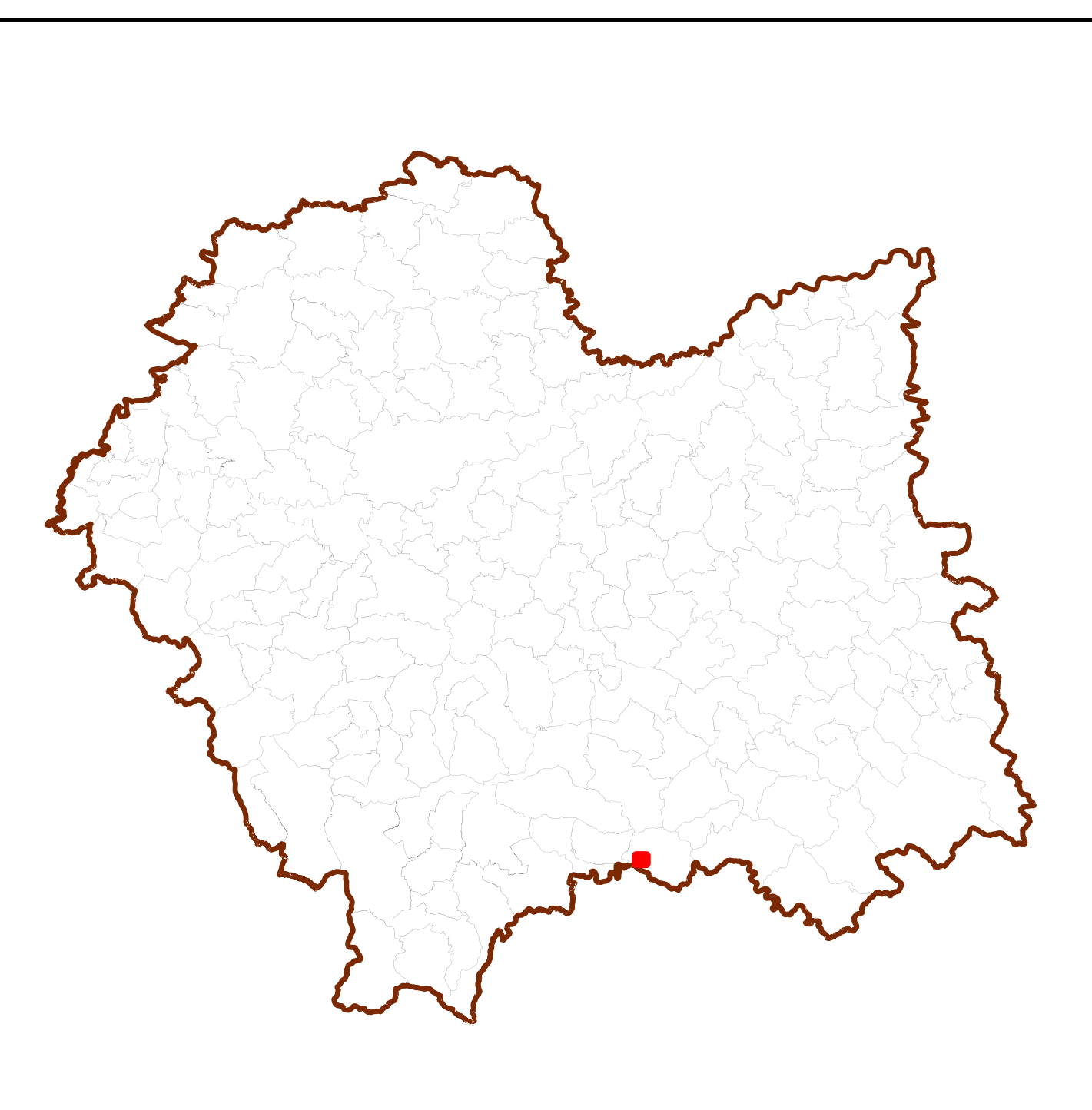
Zabudowa nieobjęta ochroną konserwatorską:

- spełniająca cechy LFA

Oś widokowa

Granica LFA

Kościół par. pw.
św. Wojciecha Biskupa

0 50 100 m

NAZWA LFA		SZCZAWNICA	
LOKALIZACJA		<ul style="list-style-type: none"> – Miasto położone na pograniczu Pienin i Beskidu Sądeckiego, nad - uchodzącym do Dunajca - potokiem Grajcarek – Znajduje się w otulinie Popradzkiego Parku Krajobrazowego – Jako osada Szczawnica wzmiankowana jest po raz pierwszy w 1413 . Wieś należała do dóbr królewskich i wchodziła w skład starostwa czorsztyńskiego, istniejącego do czasów rozbiorów Polski. Zaborcze władze austriackie wystawiły dobra czorsztyńskie na licytację w 1811 roku. Szczawnicę nabyła - wywodząca się z Węgier - rodzina szlachecka, Stefan i Józefina Szalayowie. W 1839 roku ich syn Józef, w oparciu o odkryte źródła wód leczniczych rozpoczął budowę uzdrowiska w Szczawnicy. W 1876 rozwijające się uzdrowisko zapisał w spadku Akademii Umiejętności w Krakowie, która zarządzała nim do 1909 r., kiedy nabył je hr. Adam Stadnicki (w jego rękach pozostawała do 1945). – Charakterystyczna zabudowa uzdrowskowa w stylu szwajcarsko-tyrolskim ukształtowała się w latach 1850-1880. Większość willi i pensjonatów z końca XIX wieku ujętych jest w rejestrze lub ewidencji zabytków 	
KATEGORIA	Funkcja	Mieszkalno-usługowa, uzdrowskowa	
	Rodzaj	Zabudowa pensjonatowa	
	Spójność obszarowa	Zabudowa w stylu szwajcarsko - tyrolskim	
CECHA CHARAKTERYSTYCZNA (zał. nr 8 ust 3 pkt 1 - 7)		PARAMETRY	
układ zabudowy, w tym linia zabudowy		<ul style="list-style-type: none"> – Centrum założenia historycznego układu urbanistycznego uzdrowiska Szczawnica stanowi Plac Józefa Dietla z unikatową zabudową uzdrowiska z wieku XIX, Parkiem Górnym, kaplicą zdrojową, zabytkowymi willami oraz nowszymi zabudowaniami leczniczymi. Jego rozwinięciem są ulice z zabudową willową: Wiktora, Zdrojowa i część ul. Głównej. – Zabudowa uzdrowskowa w najstarszej części uzdrowiska nie tworzy jednolitej linii zabudowy, sytuowana jest na działkach mających zróżnicowane kształty i wielkości. Wille w obrębie działek siedliskowych lokalizowane są zgodnie z warunkami nasłonecznienia, ukształtowania terenu i układem własności. – Przy pozostałych ulicach wille i pensjonaty lokowane są we frontowych częściach działek i stoją kalenicami równoległe do ulicy 	
forma budynków, w tym:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ gabaryty obiektów: 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wysokość zabudowy ▪ proporcja i kształt bryły 	<p>8-20 m</p> <ul style="list-style-type: none"> – Bryły budynków horyzontalne, zbudowane na planach prostokątów; rozplanowanie wewnątrz dwutraktowe lub wielotraktowe. – Budynki mają zróżnicowane wymiary: szerokości od 12 do 28 m, głębokości od 10 do 20 m. – Są zarówno parterowe, jedno- i dwupiętrowe, na ogół z sieniami usytuowanymi w osi środkowej elewacji frontowej, w których mieszczą się klatki schodowe. – Budynki mają adaptowane na cele mieszkalne poddasza i użytkowe piwnice. – Nakrywają je dachy dwuspadowe, często o skrzyżowanych kalenicach, a także dachy czterospadowe i mansardowe.

		W połaciach dachu występują licznie facjaty o daszkach dwuspadowych, z oknami w ściankach czołowych
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wysokość górnej krawędzi elewacji frontowej, jej gzymsu lub attyki 	8 – 20 m
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ proporcja pomiędzy wysokością górnej krawędzi elewacji frontowej, jej gzymsu lub attyki a wysokością dachu 	dla jednopiętrowych ok. 7 – 9 m, dla dwupiętrowych ok. 12 -16 m
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ geometria dachu (kąt nachylenia i układ połaci dachowych) 	35° - 45°
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ poziom posadowienia parteru 	± 0,3 – 2,0 m
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wielkość i proporcja otworów okiennych i drzwiowych oraz podcieni 	Otwory okienne prostokątne i kwadratowe. Są stosunkowo duże względem powierzchni elewacji. Otwory drzwiowe prostokątne o wymiarach standardowych.
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ procent przeszklenia elewacji 	8 – 14 %
charakterystyczne elementy konstrukcyjne i zdobnicze		<ul style="list-style-type: none"> – Budynki wzniesione zostały w stylu alpejskich uzdrowisk, z wyraźnymi wpływami stylu zakopiańskiego – Są zbudowane w konstrukcjach mieszanych drewniano-szkieletowych, z parterową częścią zrębową i wyższymi kondygnacjami szkieletowymi (lżejszymi); spotkać też można konstrukcję górnego piętra na tzw. pruski mur, – często wzniesione na wysokich kamiennych podmurowaniach. – Elewacje willi i pensjonatów posiadają bogaty, charakterystyczny detal architektoniczny ciesielski i stolarski – Szalowane są deskami przybijanymi w różnych układach (poziomych i pionowych, na styk i na nakładkę), rozdzielanych w partiach ozdobnym listwami działowymi, z „kożuchowaniem” narożników szerokimi deskami. – Z reguły na elewacjach znajdują się ryzality w formie piętrowych otwartych, bądź przeszklonych ganków o konstrukcjach szkieletowych (słupowych) z ażurowymi drewnianymi balustradami. Ryzality nakryte są dwuspadowymi daszkami, często też ujęte w kondygnacjach dodatkowymi, obiegającymi elewację nadwieszonymi ganeczkami na drewnianych kroksztynach. – Elewacje posiadają liczne balkony na kroksztynach lub wyprowadzonych belkach stropowych; balkony mają ażurowe drewniane balustrady – Elementy dekoracyjne szczytów i ganków stanowią „laubzegowane” (docinane ozdobnie) przesłony szczytów i partii górnych pomiędzy słupami. Wydzielone listwami niewielkie ścianki kolankowe, posiadają rytmicznie rozmieszczone okienka, często blendowane, o listwowanych obramieniach. – Stosunkowo spłaszczone dachy akcentowane są w kalenicach drewnianymi sterczynami, iglicami.
stosowane materiały wykończeniowe		drewno, gont, farby
charakterystyczne cechy elewacji budynków, w tym:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ kolorystyka ▪ cechy stolarki okiennej i drzwiowej: kolorystyka, podział kwater okiennych i drzwiowych, stosowane materiały 	<p>ciemnobrązowe, jasnobrązowe, niebieskie,</p> <ul style="list-style-type: none"> – Stolarka okienna w większości jest drewniana lub stylizowana, zespolona. Okna posiadają prostokątny lub kwadratowy kształt, są skrzydłowe, wielokwaterowe, malowane tradycyjnie w kolorze białym. Okna ujmują opaski deskowe, często ze docinanymi szczykami i drewnianymi podokiennikami. – Otwory drzwiowe prostokątne, z drzwiami płycinowymi, jedno- i dwuskrzydłowymi, o zróżnicowanym detalu

		stolarskim, lakierowanym. Drzwi mocowane w futrynach.
charakterystyczne cechy dachów budynków, w tym:	▪ kolorystyka	szare, ciemnobrązowe, ceglastoczerwone
	▪ stosowane materiały	blacha, gont, dachówka ceramiczna i cementowa
charakterystyczne cechy obiektów małej architektury i ogrodzeń, w tym:	▪ gabaryty	-
	▪ detal architektoniczny	Parcele z willami i pensjonatami posiadają ogrodzenia wykonane w różnych technikach. W większości są to ażurowe ogrodzenia metalowe, płoty i parkany.
	▪ stosowane materiały	Drewno, metal, siatka metalowa

